

Staeltje Natuur no.77

januari 2015

Inhoud

Van de bestuurstafel	3
Notulen Staelduindag 5 juli 2014	4
Spinnen	5
Een jaar bijenbelevissen in d' Oude Koestal	6
Het waterhoen	7
Jaarverslag 2013-2014, vereniging Vrienden van het Staelduinse Bos, uitgesproken op zaterdag 5 juli 2014	8
Foto-mania	15
Kinderpagina	16
Piekerpagina	18
De laatste Herfstexcursie van het seizoen	19
Bezoekersaantallen	20
Filmprogramma 2015	21
De onzichtbare wereld 2	22
Activiteiten 2015	23
Bemanningsuitje	24
Nijlgans en paardenbloem	25
Oude schoolplaten	26
Onderhoud, tuin en kabouter	27
200 paddenoverzetterers gevraagd	29
Informatie Vereniging "VRIENDEN VAN HET STAELDUINSE BOS"	30

Colofon

Aan dit nummer werkten mee:

Maarten Aalbrecht
Fokko Abbas
Peter Adriaanse
Tiny Dankier
Diek van Drongelen
Rita Hoogland
Els en Gerrit Keizer
Martijn Keizer
Bep Mast
Anton van der Salm
Ada van der Wel
Hans Wortelboer
Toeleveringsbedrijf Vlaardingen

Redactie-adres

Gerrit en Els Keizer-Boogh
Riemtale 2 3155 ND Maasland
tel.: 010-5925298
e-mail: staelduinsebos@hotmail.com

Het volgende nummer verschijnt in juni 2015. Sluitingsdatum voor kopij is 15 april 2015.

Maakt u wat moois of iets leuks mee in de natuur in onze regio, deel het dan eens met ons. Wij nemen het graag op in dit blad.

Verdere informatie

www.hetstaelduinsebos.nl
www.facebook.com/hetstaelduinsebos

Wilt u het Staeltje Natuur digitaal ontvangen?

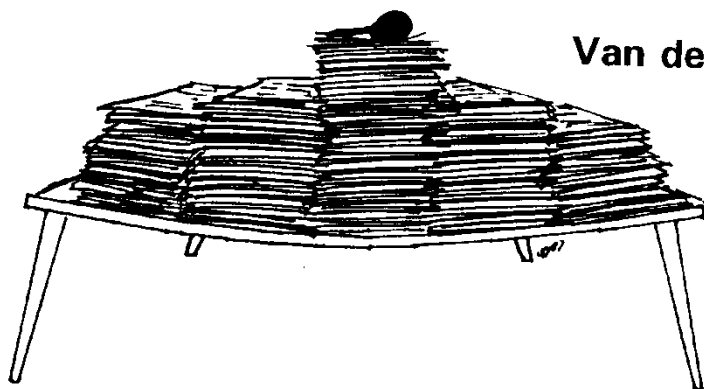
Laat het ons weten op e-mailadres : staelduinsebos@hotmail.com

Bij het onderwerp zet u: Staeltje digitaal. In het bericht lezen we graag uw naam, adres, telefoonnummer en als het even kan uw lidmaatschapsnummer.

Een voorwaarde is wel, dat uw e-mailadres niet verandert, of dat u een adreswijziging stuurt als dat wel zo is. We sturen u dan ook de Nieuwsbrief toe.

Als u alleen de Nieuwsbrief digitaal wilt ontvangen, laat dat ons dan ook via bovenstaand e-mail adres weten. Vermeld dan duidelijk "Nieuwsbrief" in de onderwerpregel.

Van de b e s t u u r s tafel

Dit keer op deze bladzijde geen stukje van het bestuur, maar iets van de Redactie.

Het Staeltje dat nu voor u ligt (of op uw beeldscherm staat) is het zestigste Staeltje, waarin mijn naam te vinden is bij het kopje Redactie. Dat lijkt niet zo veel, maar het betekent 30 jaar lang 2 keer per jaar een blad maken, dat voor iedereen interessant genoeg is.

Dit houdt in: de vaste schrijvers aanspreken, stukjes uit allerlei bronnen halen, internet afstruinen naar interessante zaken en tenslotte een indeling maken: welk stukje komt waar, hoeveel bladzijden hebben we dit keer, welke stukjes kunnen eventueel wachten tot een volgende uitgave en wat moet er echt deze keer in.

Dan komen de plaatjes aan de beurt. Dat gebeurde 30 jaar geleden met knip- en plakwerk. Een plaatje kopiëren, ruimte overlaten in de tekst en daar het plaatje in plakken. Tegenwoordig gaat dat iets anders: tekst maken, plaatjes zoeken (vaak op internet) en deze in de tekst plaatsen. Met de huidige tekstverwerkers is dat goed te doen. Soms moet hierna een tekst nog worden aangepast om een en ander beter op 1 bladzijde te krijgen, maar dat komt vaak achteraf.

Voor de mensen, die wat meer thuis zijn met tekstverwerkers zal het verschijnsel dat een plaatje soms van de ene plek naar de andere plek springt, niet onbekend zijn, dus soms moeten de plaatjes "een beetje worden opgevoed", zodat ze blijven staan waar ze horen.

Als alles gereed is, de eerste en tweede correctie zijn gebeurd, kan het blad naar

de drukker. Er moet nog worden uitgezocht hoeveel exemplaren er gedrukt gaan worden. Dat hangt natuurlijk van het aantal leden af, maar ook wat er in de maanden na het verschijnen gaat gebeuren. Een Paasspeurtocht vraagt bijvoorbeeld 10 à 20 extra Staeltjes voor nieuwe leden. Het aantal leden dat het Staeltje Natuur digitaal wenst te ontvangen bepaalt de papieren oplage natuurlijk ook. Dat zijn er op dit moment ruim 150.

Naar de drukker mailen en ophalen is de volgende stap. Als het blad weer terug is, volgt uitdraaien van bezorglijsten, tellen en naar de bezorgers brengen. Dat doen we niet helemaal zelf, want er zijn 2 extra adressen, waar grote aantallen Staeltjes heen gaan. Er is een lid in Maassluis en een lid in Naaldwijk, die de bezorgers in Maassluis respectievelijk in Westland van de nodige Staeltjes voorzien. Deze bezorgers brengen het dan tenslotte rond naar de leden. Dat is een belangrijke taak, want als zij dat niet zouden doen, dan liepen de portokosten zeer hoog op

Hulp gezocht

Degene, die de bezorgers in het Westland bevoorradt, heeft nu aangegeven te willen stoppen. Wie van onze leden/lezers zou deze taak willen overnemen? Als u belangstelling heeft, neem eens contact op met de redactie en wij leggen u dan graag uit wat de werkzaamheden inhouden.

Gerrit Keizer

P.S. ook de redactie komt "Van de bestuurstafel"

Notulen Staelduindag 5 juli 2014

Aanwezige bestuursleden: Maarten Aalbrecht, Fokko Abbas, Diek van Drongelen, Gerrit Keizer, Rob Scherpenzeel, Anneke Storm. Afwezig met kennisgeving: Kees Hendriks
Verder waren ruim 20 leden aanwezig

Opening

De voorzitter Gerrit Keizer heet iedereen hartelijk welkom. Vanwege slecht weer vergaderen we dit keer binnen, dat is een uitzondering.

Er zijn enige afmeldingen / ziekmeldingen: Herman Petit Dit de la Roche.

Bep van der Tol kan niet komen vanwege een gebroken heup. Zij is nu thuis en revalideert.

Atilla Mukan: net terug uit het ziekenhuis.
Kees Hendriks. Komt niet vanwege ziekte van Nel, zijn vrouw. Hij steunt haar bij het doorlopen van chemokuren.

Jantien de Jong meldt: Riet van der Wel is geopereerd en waarschijnlijk weer uit het ziekenhuis.

Daarna spreekt Gerrit over vrijwilligheid en vrijblijvendheid, waarbij hij de vrijwilligers complimenteert met hun enorme inzet.

Notulen vorige vergadering (6-7-2013)

Deze worden met dank aan de notuliste goedgekeurd.

Ingekomen post / mededelingen

Er is geen post te bespreken. Wel heeft Fokko Abbas nog een mededeling. Hij nodigt altijd de directeur van het Zuid-Hollands Landschap uit. Vorige week ontmoetten ze elkaar, maar helaas kan hij er deze dag niet bij zijn. De belofte om dit volgend jaar wel te doen staat hierbij genotuleerd.

Jaarverslag Secretaris (gewisseld met Jaarverslag Penningmeester)

Fokko leest het gehele verslag voor. Hij vindt het belangrijk dat alles genoemd wordt, dat iedereen de waardering krijgt voor wat hij/zij doet.
U vindt de volledige tekst elders in dit blad.

Jaarverslag penningmeester

De penningmeester heeft nu zijn eerste volledige jaar meegemaakt en meldt een klein positief saldo over 2013: € 704,-

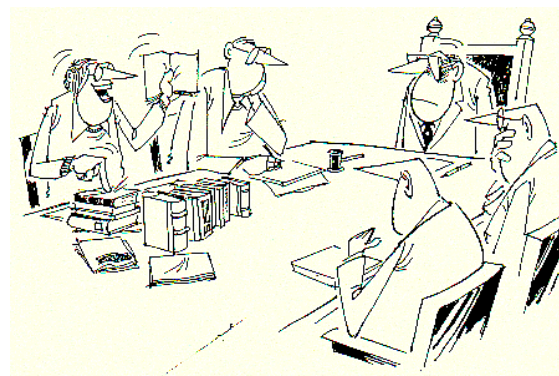
Vergeleken met de € 5442,- van 2012 valt dit wat tegen. Maar niet alle uitgaven vallen nu eenmaal te voorzien. Toch lijkt het hem niet verstandig de contributie te verhogen, want dat zou ook betekenen dat er leden afhaken of geen extra gift meer geven.

Helen Hulsebosch vraagt uitleg over de post reiskosten. Dit is de km-vergoeding voor vrijwilligers die veel rijden t.b.v. de vereniging.

Verslag kascontrolecommissie, benoeming nieuw lid

De kascontrolecommissie brengt verslag uit bij monde van Henk Trompetter. Samen met Cees Wubben en Lenie Vreugdenhil heeft hij de controle uitgevoerd. Na grondige voorbereiding en een aantal kritische vragen is aan de penningmeester décharge verleend. Henk treedt af, hij wordt opgevolgd door Wil v. Solingen.

Rondvraag

- Henk Trompetter heeft een aanvulling voor het verslag van Fokko: 2 groepen van schoolexcursies uit de herfst zijn in het voorjaar terug geweest.
- David Schilleman vraagt n.a.v. de Nieuwjaarsbijeenkomst naar het parkeren voor invaliden. Gerrit Keizer antwoordt hierop dat dit met het ZHL in het kwartaaloverleg is besproken. Er komt geen extra invalidenparkeerplaats. Zolang het past binnen reguliere 3 parkeerplaatsen bij de werkschuur is het geen probleem. Anders kan in overleg ook een keer extra heen en weer gereden worden.
- Opnieuw komt het verzoek uit de vergadering dat de plaatsen die er zijn vrijgemaakt worden van het materiaal dat

- hier gestort is, zodat de afgesproken 3 parkeerplaatsen ook daadwerkelijk beschikbaar zijn.
- Olga Helmich complimenteert Fokko Abbas met zijn prima jaarverslag.
- Gerrit Keizer laat tenslotte nog een artikel uit het AD (Westland editie) van deze week zien: een interview met Maarten Aalbrecht. Dit is leuke propaganda voor de vereniging.

Sluiting

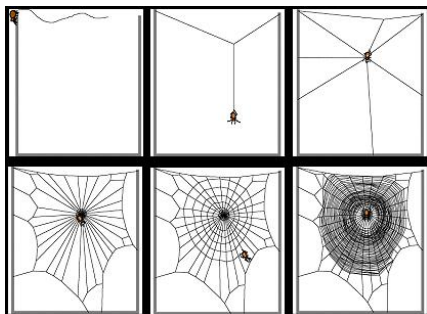
Exact een uur na aanvang sluit de voorzitter de vergadering. Voor de liefhebbers is tocht met GPS te lopen, zoals de scholen via het WNME bij ons kunnen boeken.

Els Keizer

Spinnen

Een spin kan mooie lange draden spinnen. Van die draden maakt ze een wiel. Fietsen doet ze niet, maar dat wiel is een wielweb om een prooi te vangen. De draad komt uit het achterwerk van de spin. Ze hangt een paar draden tussen de takken. Dan maakt ze de spaken en daarna de draden. Sommige draden zijn kleverig, maar de spin heeft vet onder haar pootjes en plakt dus niet vast. Vliegen en muggen wel. De spin wacht vlak bij het net onder een blaadje. Dat is haar huis. Al heeft ze ogen, ze is zo kippig als wat! Toch weet ze precies wat er in het web gebeurt. Dat ziet ze niet, dat voelt ze.

Er loopt een draad van het web naar haar huis, een soort telefoonlijn. "Ring", de draad trilt, "etenstijd"!!

De spin rent haar web in. De prooi spartelt en trekt, maar de spin draait een draad om het slachtoffer. Ook bijt ze hem met wat gif. Dan sleept ze de prooi mee naar huis en zuigt hem leeg. Harde stukken laat ze liggen. De kruisspin is het gulzigst. Elk beestje valt ze aan, zelfs haar eigen familie. De mannetjes willen vrijen, maar hoe pakken ze dat aan? Het mannetje tokkelt voorzichtig op een draad van het wiel, net alsof hij de harp speelt. Dat vindt het wijfje mooi. Hij mag bij haar komen, maar moet daarna rennen voor zijn leven.

In een spleet zie je soms een geel watje. Daarin zitten de eitjes van de kruisspin. Na de winter komen de spinnetjes uit. Ze klimmen naar het topje van een grasspriet en maken daar een draad. De wind neemt deze mee met het spinnetje er aan vast. Als een ballon aan een draadje zweeft het door de lucht. Ergens ploft het spinnetje neer en daar gaat hij wonen. Een spin, die groeit, krijgt telkens een nieuw vel.

Spinnen worden zelf ook gegeten, Kikkers zijn er dol op. Soms ontvlucht de spin en breekt er een poot af. Krijgt ze een nieuw vel, dan krijgt ze ook een nieuwe poot.

BMW

Een jaar bijenbelevissen in d' Oude Koestal

Bij aanvang van het afgelopen jaar was het rustig in de observatiekast. Zoals verwacht, waren alle bijen in winterrust en weinig actief. Toen het koud werd en er geen bloemen meer buiten bloeiden, overleefden de bijen op hun wintervoorraad van opgeslagen voedsel in de raten.

Op warmere dagen, vanaf ongeveer 12 °C, gingen de bijen weer naar buiten om in de buurt van de kast voedsel te zoeken op de eerste bloeiende planten. Zoals de hazelaars, sneeuwkllokjes en later ook de wilgen. Na een rustperiode kon er daarom weer broed – eieren, larven en poppen – aanwezig zijn vanwege zachte weersomstandigheden. Dat was te voelen op het glas. Op de plek waar het broed werd afgezet, werd het weer warm, ongeveer 37 °C. De bijen schakelden weer over op hun wintervoorraad, wanneer de winter weer kouder werd.

De wintervoorraad slonk in de maanden januari, februari van dit jaar in de observatiekast en de situatie werd dusdanig dat het verstandig was de bijen buiten in een tuin op een beschutte plek te huisvesten en daar ter plaatse bij te voeren.

Op 5 mei werd het bijenvolkje weer gezet in de observatiekast, met een nieuwe koningin die gemerkt was. De koningin van een bijenvolk is ook te herkennen aan een groter, langer achterlijf dan de andere bijen, want zij is de enige die eitjes legt.

Het volk was nog klein, zodat het nog alle ruimte had om te groeien. In de observatiekast werden drie ramen geplaatst. Een raam met voer, een raam met bijenbroed

met bijen en een kunstraat die de bijen zelf nog konden uitbouwen.

Het bijenvolk begon door het mooie weer al snel te groeien en zat begin juni bomvol bijen waarbij in alle drie de ramen bijenbroed zat. Dat was het signaal voor de bijen om te gaan zwermen, een natuurlijk proces.

Op 3 juli kwam een eerste zwermgping met

de oude koningin die door onbekende oorzaak verdween, waardoor op 10 juli een grotere zwerm met een nieuwe jonge koningin af kwam van de observatiekast.

Deze zwerm ging vlak voor d'Oude Koestal buiten aan een tak van een boom hangen. De zwermtros werd door de imker op vrijdag 11 juli geschept en in een bijenkast geplaatst op de bijenstand in het Staelduinse bos.

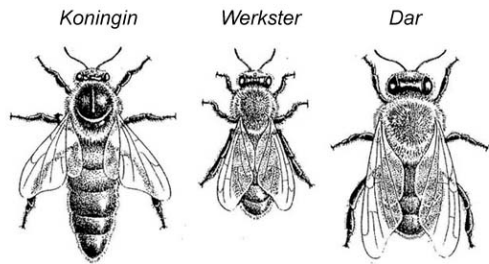

In de observatiekast waren er beduidend minder bijen en als je goed keek, zag je op diverse plaatsen grote, van 2 tot 3 cm, van was gemaakte, naar beneden gerichte koninginnencellen.

Een nieuwe ongemerkte, koningin werd geboren en ging na ongeveer een week op bruidsvlucht. Tijdens een bruidsvlucht paart de koningin met 8-10 darren

(mannetjesbijen). Het sperma van de darren slaat zij op in haar lichaam in een spermablaasje. Daarmee kan de koningin een aantal jaren bevruchte eitjes leggen.

Begin augustus was er zowel in de observatiekast als in de kast met de geschepte zwerm weer een leggende koningin aanwezig. Er was weer bijenbroed en er werden weer bijen geboren. Het volk groeide snel. De bijen die de maanden erna geboren werden, waren winterbijen die in leven blijven tot het voorjaar van 2015. De wintervoorraad werd aangelegd.

Voor imkers was 2014 een zeer goed honingjaar door het vroege voorjaar en het (relatief) mooie weer het gehele jaar door.

Uit stuifmeelonderzoek van de honing in het Staelduinse bos is gebleken dat de bijen in het voorjaar een groot deel van hun voedsel (nectar en stuifmeel) halen van bomen zoals: wilgen, kersachtigen, paardenkastanje en esdoorns. En de zomerhoning bestaat voor een groot deel uit lindehoning van de lindebomen die vlak bij d' Oude Koestel staan.

Nu aan het eind van het jaar is het bijenvolkje weer in winterrust. De cyclus is rond.

R. Hoogland

Het waterhoen

Bij met riet begroeide sloten
 Maakt het waterhoen zijn nest
 En ook tussen oeverplanten
 Vindt dat diertje het wel best.
 Omdat zwemvliezen ontbreken
 Gaat het zwemmen nogal stug
 Hij schokt met zijn kleine kopje
 En dan gaat het toch nog vlug.
 Onder water zwemt hij beter
 En dreigt er voor hem gevaar
 Dan neemt hij een duik en zie je
 Enkel nog zijn snavel maar.

Bep Mast Wennink

Jaarverslag 2013-2014, vereniging Vrienden van het Staelduinse Bos, uitgesproken op zaterdag 5 juli 2014

6 juli 2013 Dit was een gedenkwaardige jaarvergadering, want voor de eerste keer was er een schriftelijke stemming nodig, omdat er 2 kandidaten waren voor een bestuursfunctie. De kandidaten waren: Anneke Storm en Gert Schoneveld. Uiteindelijk werd Anneke met meerderheid gekozen.

Gedenkwaardig ook, omdat Aad van Daalen namens de Rotary Westland een cheque van € 800,- kwam overhandigen voor de nieuwe schuifdeur. Het volledige verslag van deze dag kon u vinden in het Staeltje Natuur 75, de 38^e jaargang.

In de maand voor de vakantieperiode waren er weer 2 bijeenkomsten van de bemanning en de Tentoonstellingscommissie, 5 rondleidingen en gingen 2 groepen "Met een tas het bos in".

De film van de maand was: "Klimaatveranderingen en de gevolgen voor de natuur".

Onze zelf gemaakte tentoonstelling "De natuur ontwaakt" was intussen al meerdere malen geactualiseerd, steeds met wat er veranderd was in de natuur. Aan de nieuwe tentoonstelling "Het spoor bijster" werd inmiddels hard gewerkt.

De bijenkast was vernieuwd en weer bevolkt, ook was door onze onvolprezen bijenman en rondleider Hand v.d. Meijs een nieuwe beschrijving over de leefwijze van de bijen gemaakt.

Van 13-27 juli was er weer een Vobula-kamp, door het ZHL georganiseerd met 40 deelnemers. Veel zaag- en schilderwerk werd gedaan door 25 helpers.

Op de Bemanningsvergadering van 16 juli was voor het eerst aanwezig Ada Bienfait, wonend in Rotterdam, die aanbod ons te gaan helpen met de excursies en speurtochten, geweldig. Er werd ook nagepraat en geëvalueerd over de Staelduindag. Gerard had zo genoten van

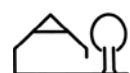
de hele dag en bracht als dank een kist tuinbonen mee uit eigen tuin. Hij was er intussen ook in geslaagd, ondanks de komende vakantiemaand augustus, de bemanningslijst te vullen met 24 verschillende medewerkers.

In de nieuwe Nieuwsbrief van het Vrijwilligers Steunpunt Maassluis werden vele acties aangekondigd, b.v. een cursus Fondsenwerving. Gelukkig kunnen wij het voorlopig nog zelf aan. Ook werd weer opgeroepen mee te doen met de Vrijwilligersmarkt van 14 september.

N.a.v. opmerkingen van Hans Enserink tijdens de Jaarvergadering, gevolgd door een mail, worden mogelijke aanpassingen en verbeteringen onderzocht voor de bestrijding van schimmel. Een voorbeeld is de ventilator extra te laten draaien zonder verwarming. Dit is intussen al toegepast en er komt nu een extra tijdsklok voor de bediening in de zomer. Ook is Maarten met Gert in het archief gedoken om te zien of de hoge stookkosten van het afgelopen seizoen uitzonderlijk waren.

Het verzoek van de Westlandse Natuur- en Milieu Educatie (WNME) om meer groepen met een GPS op stap te laten gaan werd bij ons mogelijk doordat Henk Trompetter die extra organisatie wel wilde doen. Hij wist nog niet wat een vlucht dat zou nemen, gelukkig kreeg hij van meerdere kanten hulp.

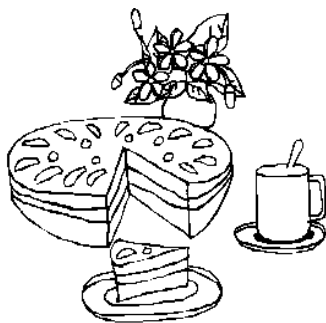

Ons nieuwe bestuurslid Maarten nam, naast de leiding over de Tuincommissie, ook de leiding over van de Bouwcommissie, omdat Wim de Vette om gezondheidsredenen moest stoppen. Daarmee werd hij voor ons een echte manager over 11 medewerkers! Hij kreeg van het bestuur groen licht om een vandiktebank van € 850,- te kopen.

Op de bestuursvergadering van 10 september wist Gerrit te vertellen dat de Tentoonstellings- en Inrichtings-commissie na het vertrek van Maarten al weer 2 nieuwe leden rijker is: Rita Hoogland en Hans Wortelboer, welkom! Hans is bij ons herintreder na jarenlang verblijf in het buitenland, hij ging al gauw aan de gang om de opgezette dieren een opknapebeurt te geven.

Deze commissie heeft tenslotte besloten dat het te vernieuwen brushed nylon toch groen blijft. Ook werd daar gedacht aan nieuwe activiteiten om de benedenzaal nog kindvriendelijker te maken.

Ook vond het bestuur het goed dat de Staelduinklitters met hun 50-jarig bestaan hun icoon, "de" beker, met een tekstbordje in de Koestal plaatsten. Deze trimgroep heeft zich destijds ingezet voor het behoud van het bos en de Koestal is al vele jaren a.h.w. hun clubgebouw. Vanmorgen nog vierden zij er een verjaardag, traditioneel met koffie en gebak.

De Bouwcommissie (zeg maar: Herman) was nog druk bezig met de "Minikapel" af te maken. Die gaat nuttig besteed worden als behuizing voor Freds schapen. Uiteindelijk werd in de Middeleeuwen de echte Kapel van de Heilige Ursula, gelegen op een duin, ook gebruikt voor de monniken om er hun schaapjes (en de 11.000 maagden) op te vangen.

Onze nieuwe commissie, de ledenadministratie, aangevoerd door Martijn Keizer wist te vertellen dat we in september 1126 leden hadden, 4 meer dan vorig jaar om die tijd. De opbrengst was (gelijk het tijdsbeeld) lager, nl. € 12.880,- tegenover € 14.500,- vorig jaar. Ook moesten i.v.m. de strengere regels van de ANBI-status het Beleidsplan 2014-2015 en overige gegevens van de vereniging openbaar gemaakt worden. Dit wordt meegenomen in het onderhoud van de website, die net als de Facebook-pagina in huize Keizer wordt bijgehouden. Nog steeds is hier dus het centrum van de macht!

Voor de Vrijwilligersmarkt van 14 september in Maassluis was een nieuwe achtergrond gemaakt, foto van bostaferelen op canvas. De stand werd bemand door Adrie, Cock, Hetty, Gerrit en Fokko en was versierd met een prachtig grasboeket van Maarten. Nu nog de al lang gekoesterde wens, een videopresentatie als trekpleister voor volgend jaar!

Op 17 september was de kwartaalbijeenkomst met het ZHL in het nieuwe onderkomen van regiobeheerder Maarten v.d. Valk aan de Monsterseweg. Het hoofdadres van het ZHL (Oude Delft 116 in Delft) wordt gedeeld met het Erfgoedhuis en Landschapsbeheer. De werkzaamheden en plannen werden uitgewisseld en de gezamenlijke activiteiten besproken, zoals de P.R., de Boomfeestdag en de werkzaamheden van vrijwilligers in het Staelduinse Bos. Vrijwilligers van Ockenburg hadden kastankehouten paaltjes gemaakt voor onze Hof van Bezinning. Fijn zo'n samenwerking!

De start van onze nieuwe tentoonstelling "Het spoor bijster" is op 28 september. Het gaat over sporen die in het Staelduinse Bos te vinden zijn. Van Jan Dahmeijer kregen we enkele mammoetbotten in bruikleen, heel vroeger moeten die hier ook geweest zijn.

Ook heeft Jan toegezegd een bijdrage te leveren om het paneel over de geschiedenis iets te veranderen.

Op de Furiade van 4 oktober in Maassluis mochten 2 vrijwilligers van ons zich laten verwennen in de verwentuin, een actie van het Vrijwilligers Steunpunt. Adrie en Maarten waren de geluksvogels.

Met de maand oktober was het weer als vanouds druk. Met 20 groepen, soms 2 groepen op een dag, kwamen al onze rondleiders in actie. Er waren in oktober en november 15 herfstexcursies in het kader van de WNME. Henk, Jantien, Wil, Bella, Ada en Anneke waren daar druk mee. Martijn wist uit de verslagen te melden dat er 418 kinderen (+ leiding) hadden deelgenomen. Ook waren er nog 3 Kaboutertochten, op 30 oktober zelfs met 62 kleuters, die door Maarten en Aad werden opgevangen. In de Herfstvakantie waren we dagelijks open van 13-16 u.

Op 1 oktober kwamen de vrijwilligers van de Tenellaplas bij ons op werkbezoek. Volgend jaar maken wij een tegenbezoek. Zij vertelden ons over hun actie om tweedehands natuurboeken te koop aan te bieden, wat aardig geld opbrengt. Idee voor ons? Diek mailde het idee naar onze vrijwilligers. Inmiddels is dit ook een vast item bij onze balie, het loopt goed.

Op 19 oktober was er een extra paddenstoelenexcursie door Karel Gort. Ook in die maand kwam er een vanuit Workum (F) een brief van een oud actie-lid uit '70 - '73, over de start en de beginjaren van onze vereniging. Toevallig kwam in diezelfde tijd ook de heer P.de Bruin, die een ijzeren kist bracht met wetenswaardigheden over het bos.

Onze archivarissen Gert en Jan weten hier wel raad mee.

Henk helpt met het inscannen van oude krantenknipsels, het eerste fotoboek hiermee is in de maak.

Op 14 oktober nam in de Tentoonstellings- en Inrichtingscommissie Maarten officieel afscheid, echter met de mededeling dat hij met de Bouwcommissie, waar hij nu de leiding van heeft, de benedenzaal moderner en kindvriendelijker zal maken. Ze waren al bezig om de 3 vitrines tussen de panelen te vervangen door allerlei verschillende attributen, waarmee kinderen spelenderwijs kennis kunnen maken met de natuur. Zo werd er begonnen met het maken van een voelkist, een "magic box" en komt er een echt schoolbord.

Ook komt er een heus nagebouwde bunker op de plaats van het bos-diorama, beetje luguber – halfdonker met hangende vleermuizen, spinnen enz. In het voormalige defensiebos mogen ze immers i.v.m. gevaar en het verstoren van de dieren geen kijkje gaan nemen. Peter had beneden ook een beeldscherm en dvd-speler geplaatst, Anton had er leuke kleine filmpjes voor gemaakt. Alles is zo aangesloten, dat het mee aan en uit gaat met de zaalverlichting. Ook de afgekeurde vos werd als aaibaar object neergezet. Een geweldige opsteker allemaal. Intussen was er ook een meerjaren-contract afgesloten voor onderhoud van de CV.

Op 21 oktober overleed Wim Storm, de man van ons bestuurslid Anneke. Velen van ons zijn gaan condoleren of waren bij de begrafenis. Later werd in het bos ter nagedachtenis het Stormbankje geplaatst.

In oktober kregen we van het WNME de concept overeenkomst voor het begeleiden van de door hen geplande excursies voor 2014-2018. Tijdens de jaarbijeenkomst WNME op 28 november werd deze namens ons getekend door Diek, onze coördinatrice excursies. Het is een teken, dat onze rondleiders geaccepteerd en gewaardeerd worden.

Els en Martijn produceerden een nieuw dagrapport voor de bemanning. Zorgvuldig invullen hiervan helpt Martijn bij de ledenadministratie en verwerking van overige wetenswaardigheden.

Op 9 november kwam een groep van Kids for Animals, de jeugdclub van de Dierenbescherming. Jammer dat er maar 5 kinderen verschenen, Mijneke kon dit makkelijk aan!

De film van de maand november was "Zand, wind en water", over het natuurherstel van de duinen in Zuid-Holland. Geweldig dat het Peter en Anton als audiovisuele commissie iedere maand weer lukt om korte en interessante films aan te leveren. Het verhoogt zeker het bezoek aan ons centrum.

Op de Bemanningsvergadering van november was Jaap Tromp nieuw aanwezig, een ervaren excursieleider, die ook werkt voor het ZHL in het gebied rond Hoek van Holland. Hij bood al aan in het voorjaar een vogelexcursie te begeleiden, een aanwinst voor de club en zeer welkom.

Op de bestuursvergadering van 10 december werd door Gerrit een nieuw concept beleidsplan gepresenteerd, ook nodig voor het behoud van de ANBI-status. Als voorzitter van de Tentoonstellings- en Inrichtingscommissie vertelde hij dat er al vele ideeën waren voor de nieuwe tentoonstelling "Herinnering aan Holland". Onze hofschilder Aad, die al meer grote projecten heeft gemaakt, zou weer benaderd worden. Penningmeester Rob wist toen al te melden dat 2013 met een klein positief saldo zou worden afgesloten, dat er al ruim 11.000 bezoekers waren geteld en dat er op dat moment 1153 leden waren, waarvan 59 nog niet hadden betaald.

In januari 2014 kwam Staeltje Natuur 75 uit. Wat een bijzondere omslag had dit hooggewaardeerde blad. Onze 35 bezorgers brachten zo'n 1000 bladen rond en een ruime 50 leden kregen het blad digitaal (bij het nummer 76 zijn dit er ruim

150!), dit levert dus een grote besparing op. De overige leden krijgen het blad per post, kosten €2,40.

Op 22 december hadden we het traditionele Midwinterhoornblazen, o.l.v. Henk Zegwaard, met aanvullende excursie. Daar waren 70 deelnemers voor, waaronder diversen van buiten de regio. Gré en Maarten sloten het jaar weer af met hun traditie: gratis chocolademelk op Nieuwjaarsdag.

De Nieuwjaarsbijeenkomst van de vereniging was op 11 januari en was met 45 deelnemers gezellig druk. Fijn dat je bij zo'n gelegenheid ook vaak de partners kan ontmoeten, het thuisfront moet toch maar accepteren dat er zoveel tijd aan onze club besteed wordt.

De kwartaalbijeenkomst met het ZHL op 21 januari was weer nuttig. Ter sprake kwamen weer

ieders werkzaamheden, waaronder de PR, ons nieuwe beleidsplan, de parkeerproblemen, etc.

Bij de bemanningsvergadering van 28 januari waren 18 medewerkers aanwezig, waaronder Gerrit en Martijn, dat was voor ons wel bijzonder. Martijn was er vooral om over de ledenadministratie te vertellen. Zo was hij nu in staat, na de wijziging van de dagrapporten destijds, het aantal bezoekers te splitsen in volwassenen en kinderen. Het blijkt dat op de woensdagmiddag 45 % van de bezoekers kinderen zijn, op zaterdag 36 % en op zondag 33%. Goed eens te weten!

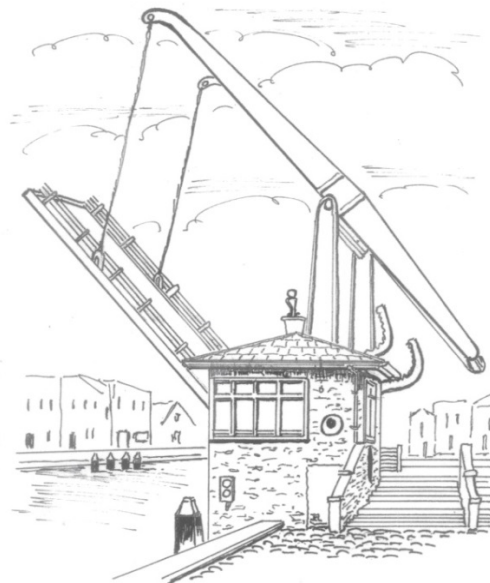
Gerrit vertelde als voorzitter nog enige details uit de bestuursvergadering. Voor het voorjaar stonden 10 WNME voorjaarsexkursies, 12 WNME GPS-tochten en 3 andere schoolexkursies op het programma. De instructie "School, let op wat te doen", opgesteld door Henk Trompetter was naar de scholen gestuurd. Vervolgens gaf hij in 2 sessies uitleg aan onderwijzers en begeleiders van de deelnemende groepen. Geweldig, zoals hij zich daarin heeft ingewerkt en er de tijd voor neemt. Uit de Bouwcommissie kwam het bericht dat Louw de munitiekar, die achter de keuken buiten staat, had gedemonteerd, onderdelen schoongemaakt en opnieuw had opgebouwd. Ook waren vanwege het beslaan van de stalramen de buitenvoegen onder de ramen uitgekraabd, opnieuw gevoegd en daarna met een anti-vochtmiddel ingesmeerd. Al met al een nuttige bijeenkomst, waar van al onze commissies wel leden aanwezig waren. Iedereen, ook afwezigen, krijgt automatisch het verslag, dat steeds naar 55 adressen verstuurd wordt.

Op de publieksexkursie "Knoppen" van 9 februari kwamen 28 deelnemers. In maart waren er van de WNME-scholen al 4 geweest, met 162 leerlingen uit groepen 7/8 en 19 begeleiding. In april kwamen er nog 8 scholen met groepen 3/4/5, gelukkig met gemiddeld 5 begeleiders per groep. Onze vrijwilligers Anneke, Jantien, Wil, Bella, en Henk waren er dus druk mee. Veel van deze kinderen komen vast nog weleens terug met hun ouders. Diek en Henk hadden intussen veel en goed contact met Judith Zuiderwijk van de WNME. David was intussen gekozen tot lid van de steungroep WNME, dat helpt zeker mee

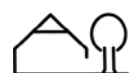
aan het goed functioneren van de samenwerking.

Tijdens de Boomfeestdag van het ZHL op 12 maart deed alleen de school Tweespan-Zevenspan uit Maasdijk mee met 25 kinderen van groep 7/8. Na het planten van 3 fruitbomen werden ze getrakteerd in de Koestal.

Mary, Mijneke, Irene, Rita, Peter, Anton en Hans waren o.l.v. Gerrit al zo ver gevorderd met de tentoonstelling "Herinnering aan Holland", dat die op 5 april met applaus begroet werd. Het blijft staan tot oktober. Het thema is het in 1936 door Marsman geschreven gedicht en laat zien hoe het Hollandse Landschap is veranderd en wat toch nog is gebleven. Inmiddels was door Els de buitenvitrine opgeknapt door lelijk geworden afbeeldingen te vernieuwen en van een beschermhoes te voorzien.

De Bemanningscommissie was druk met de voorbereiding van de traditionele Paasspeurtocht, de 40^e op 21 april, met het vernieuwde draaiboek van Gerard als leidraad. De propaganda richting scholen in de regio werd aangepakt door Anneke, aan alle scholen was gevraagd hoeveel flyers ze wensten. Onze vrijwilligers brachten later 3000 flyers naar de scholen. Geweldig, dat was te merken aan de opkomst. Verschillende verkeersregelaars van ons hadden een digitale cursus

gevolgd. Het zou allemaal op rolletjes lopen.

Intussen hadden zich enkele nieuwe rondleiders gemeld. De opzet is om over niet al te lange tijd ieder uit te nodigen, specialiteiten en wensen te noteren, zodat onze coördinatrice Diek gericht de aangemelde verzoeken kan doorverwijzen. We hebben nu 3 vogelaars: Hans v.d. Meijs, Jaap Hoogeboom en ook Jaap Tromp, die samen op 13 april de 25 excursie-deelnemers begeleiden.

In de bemanning moesten we lek Verhagen een tijd missen vanwege een zware, maar voor haar belangrijke operatie en de revalidatie. Intussen hebben we haar al weer in de tuin gezien en is ze optimistisch over haar herstel.

Het bestuur heeft vervangers aangewezen voor als iemand een tijdje is uitgeschakeld. Ook is er afgesproken alleen de noodzakelijke adressen en telefoonnummers in het Staeltje en op de website te plaatsen, dit maakt het overzichtelijker.

Maarten was bij de opening van de Van Dixhoordriehoek namens ons aanwezig. Het ZHL is daar goed bezig en de werkzaamheden zijn voorlopig klaar voor 2015 en 2016. De natuur moet de rest zelf doen.

De ZHL donderdag-werkgroep (waaraan ook een aantal van onze vrijwilligers meewerkt) had hekken hersteld, bomen uit sloten gehaald en afrasteringen nagelopen. Bij de Poel zijn 3 broedkorven geplaatst.

Fred en Jaap beheren nu ook de Facebook-pagina "Duin en Bos Westland" met nieuws over de nabije ZHL-gebieden. Jaap was ook bezig een project op te zetten over nachtvlinders, t.z.t. komen er wellicht excursies over.

Buiten de excursies en de openingstijden voor bezoekers waren er het afgelopen verenigingsjaar ook een aantal activiteiten in het centrum, waar we enig financieel voordeel bij hebben. Dit waren o.a. de Haagse Hogeschool met teamdagen, Hockeyvereniging Naaldwijk met

klootschieten (verschillende leden zijn ook vrijwilliger bij ons), het Hoogheemraadschap Delfland en de gemeente Westland met een gezamenlijke meeting.

Op 16 april overleed één van onze trouwste vriendinnen, Pauline Warnaar. Zij was ook iemand van het eerste uur, actief in de actietijd, als bemanning, als rondleidster, als redactielid van Staeltje Natuur. Doordat ze lange tijd de bemanningslijsten maakte, zelfs in periodes dat ze meer in bed of in het ziekenhuis lag, bleef ze met alle vrijwilligers in contact. Ze was zeer betrokken. Velen waren bij de dankdienst, voorafgaand aan de begrafenis. In Staeltje 76 herdachten we haar.

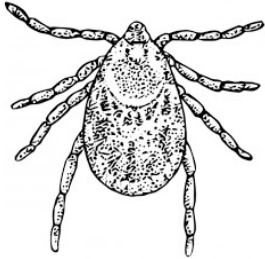
Er was intern nagedacht over een nieuwe omslag van ons lijfblad Staeltje Natuur. Het resultaat is te zien op no.76: een boom van een blad en geworteld in ons regio! Olga meldde hierbij dat er mensen speciaal voor die beuk naar het bos komen om er foto's van te maken.

De Tuincommissie was ook vernieuwend bezig geweest, de Visser in de voortuin en Adam en Eva onder de vijgenboom zijn echt ludiek. Wat een genot is het om in zo'n steeds afwisselende, kleurige, welriekende en zoemende bijen- en vlindertuin te lopen of tussen de wuivende grassen op een bankje weg te dromen. Dit is het levenswerk van Maarten en zijn noeste werkers, zou er een mooiere tuin in de regio zijn? Vast niet!

Binnen zaten de Inrichtingscommissie en de Bouwcommissie ook niet stil. De vernieuwingen "voelkist" en "magic box" worden al veel bezocht. Laat er voor ons beheerders wel op een geheime plek een notitie zijn, wat er allemaal te vinden is. De

bunker is ook geplaatst, uniek in een bezoekerscentrum, donker, geheimzinnig en spannend om in te kruipen. Voor de video heeft Anton een informatief "teken"-filmpje gemaakt (dubbelzinnig!).

Intussen was de Nieuwsbrief no.27 uitgekomen met o.a. de aankondiging voor de Zomerwandeling van 15 juni. Deze trok 20 deelnemers. Ook stond er weer een oproep om het Staeltje te gaan lezen (goed geschikt voor gebruikers van een tablet). Kijkt u eens op www.hetstaelduinsebos.nl/vorigeStaeltjes. Inmiddels staat de teller over de 150 leden, dit scheelt porto en drukkosten.

Tijdens de kwartaalbijeenkomst van 3 juni spraken we vooral over plannen, vragen en toezeggingen, een aantal zaken moet nog uitgevoerd worden.

Op de laatste bestuursvergadering op 10 juni werden de laatste cijfers bekend:

- Van de (toen) 1129 leden moesten er nog 160 betalen.
- In 2013-2014 hadden 595 personen meegedaan aan een WNME activiteit.
- Van de Paasspeurtocht hielden we, na aftrek van kosten, € 1400,- over. Dat is een record bij de 40^e keer, een aanmoediging om door te gaan.
- Dat bedrag hebben we ook nodig, want vorig jaar om deze tijd was de bijdrage van leden € 1750,- meer.

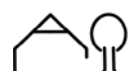
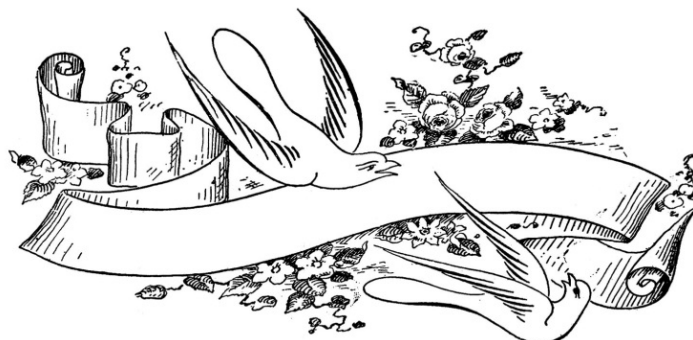
We hebben ook gesproken over het vrijwilligersgevoel, over vrijblijvendheid en de verantwoordelijk die er altijd zal moeten blijven. Het bestuur denkt na over een protocol met gedragsregels. Als het ooit nodig zou zijn, kunnen we elkaar dan aanspreken op fouten.

Tot slot moet het maar gezegd en genoteerd worden, dat we in het afgelopen verenigingsjaar meer excursies, rondleidingen en groepen in ons centrum ontvingen dan ooit eerder. Hulde voor al die leiders en initiatieven! Jullie hebben toch maar gezorgd dat we die explosie aankonden! Hulde aan alle vrijwilligers.

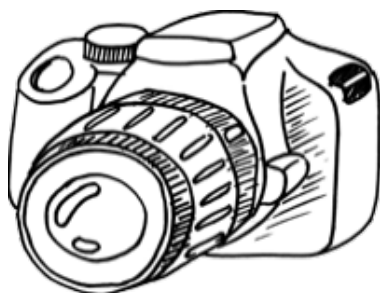

Ook dit jaar was uw secretaris, ondanks zijn 6 weken afwezigheid, in staat weer een totaalplaatje te maken, dankzij de geweldige, uitgebreide verslagen van Bep, Anneke, Mary en Kees en incidenteel anderen. We doen het samen, dat zijn al onze medewerkers van deze fantastische club. Dank voor jullie energie en wilskracht om 2013-2014 weer tot een succes te maken.

Fokko Abbas

Foto-mania

Zoals u weet, mag ik graag foto's maken, die ik kan gebruiken in de Koestal bij tentoonstellingen. Het is zelden dat ik op weg ga zonder mijn fototoestel.

Onderweg zijn er altijd wel onderwerpen, die mooi, interessant of belangrijk zijn om die te fotograferen.

Het kunnen familiefoto's zijn of natuurfoto's. Er zijn onderwerpen genoeg om altijd maar weer te fotograferen.

Hebt u dat ook wel eens, dat u zich onthand voelt als u uw foto-apparaat niet bij u heeft? Ja, foto-apparaat en geen fototoestel.

Tegenwoordig kunnen we met bijna alles foto's maken zoals mobiele telefoons, tablets, videocamera's, laptops en fototoestellen.

De tijd is voorbij dat je voor foto's alleen een groot en zwaar fototoestel nodig had. Natuurlijk is er wel kwaliteitsverschil tussen foto's gemaakt met een speciale fotocamera en een mobieltje.

Foto's kan je voor verschillende doeleinden maken.

Gewoon ter herinnering aan een vakantie of feest, als artistiek object, als educatieve afbeelding, of om met anderen te delen. Er is reden genoeg om je foto-apparaat mee te nemen.

Maar gaat het soms niet wat te ver???

Als je de hele dag foto's maakt, gaat de waarde van onze foto's dan niet behoorlijk omlaag?

Afgelopen zomer was ik op vakantie en was weer overdadig aan het fotograferen.

Toen ik thuis kwam met zo'n 500 foto's wilde ik ze zo snel mogelijk bekijken, want ik wilde wel weten wat ik wel in de vakantie had gezien.

Toen werd ik mij er van bewust, dat ik bijna mijn hele vakantie door de zoeker van mijn fototoestel had gezien.

Natuurlijk is dit wel wat overdreven, maar gaan we niet wat te ver met de techniek van telefoons e.d. ?

Als je in het Staelduinse bos aan het wandelen bent, dan kom je altijd wel mensen tegen met hun mobieltje in hun hand om foto's te maken en die te delen met anderen.

Daar is op zich niets mis mee, als het maar niet al het andere gaat overheersen. Bedenk wel waar foto's voor bedoeld zijn. Een foto is een herinnering aan iets moois, maar geen vervanging hiervoor.

Als we wandelen b.v. in het Staelduinse Bos, dan is de natuur de belevenis en kan een foto daar een mooie herinnering aan zijn.

P. Adriaanse

Kinderpagina Staeltje

ONTDEKKINGEN IN HET STAELDUINSE BOS

De vorige keer heb ik jullie meegenomen op ontdekkingsstocht door het Staelduinse Bos. Hebben jullie in de zomer en herfst al die mooie schatten kunnen vinden in het bos?

Er lagen heel wat verkleurde blaadjes en soms was het zelfs moeilijk om het pad te vinden. Overal stonden prachtige paddenstoelen. Wat waren het er veel dit jaar!

Ook kon je in de herfst af en toe een verdwaalde vlinder zien, maar het was dit jaar op sommige herfstdagen erg warm. De natuur was een beetje in de war.

WINTER IN HET BOS

Als de blaadjes van de bomen zijn, kun je aan de **vorm** van de bomen herkennen, maar ook aan de **knoppen** van de takken. Probeer het maar eens.

Teken de knoppen van de bomen die je ziet en zoek met internet de naam van de boom.

Je kunt aan deze twee bomen al zien hoe verschillend de vormen zijn. Welke is de esdoorn?

Wij mensen hebben in de winter van alles nodig om warm te blijven. Vogels hebben een heerlijk warme jas van nature, hun verenpak. Als erg koud is, kunnen ze de veren uitzetten, zodat er een isolatielaag tussen de veren ontstaat. Maar hoe kleiner de vogel is, hoe sneller hij warmte verliest en des te meer zal hij moeten eten om te kunnen overleven. Er is heel wat brandstof nodig om zo'n vogellijf in de winter op temperatuur te houden. Een kleine vogel, zoals het **winterkoninkje**, moet iedere dag wel twee keer zoveel eten als hij zelf weegt.

D' OUDE KOESTAL

is de naam van het bezoekerscentrum in het Staelduinse Bos. Misschien ben je daar wel eens geweest. Je kunt hier opzoeken welke bomen of dieren je hebt gezien tijdens je wandeling, want er zijn zoekkaarten, loepjes, opgezette dieren en ieder jaargetijde wordt er een tentoonstelling ingericht, waar je ook zelf aan mee kunt helpen door te werken in de knutselhoek.

Als je thuis iets op wilt zoeken, ga je naar de bibliotheek voor een boek over het onderwerp, maar nog vlugger gaat dit met de computer. Je kunt er de mooiste tekeningen en beste informatie vinden. Honderd jaar geleden waren er nog geen computers en er stonden alleen zwart/wit tekeningen in de boeken.

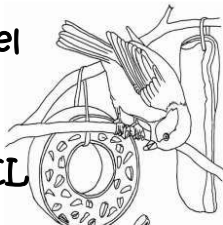
Op de scholen gebruikte de juf of meester grote gekleurde platen om iets uit te leggen, zoals over het leven in en bij de sloot.

Zo waren er platen over belangrijke verhalen uit de geschiedenis, landkaarten, maar ook prachtige platen van de natuur. De kinderen luisterden ademloos naar de mooie verhalen die bij deze platen werden verteld.

In d'Oude Koesttal kun je van half november tot het voorjaar van 2015 enkele van deze bijzondere schoolplaten zien en misschien kun jij zelf het verhaal wel vertellen dat er bij hoort. Er zijn prachtige platen met veel verschillende onderwerpen. Neem je (groot)ouders maar eens mee naar deze tentoonstelling!!

EEN VOEDERTAFEL MAKEN..... WAT ETEN ZE....

voedsel VOGEL	voetbol	kaas	ongekookte havermout	Zaden	rozijnen	appels	pinda's	gemalen noten	bessen	vogelzaad voor insecteneters
				X				X		
Mus				X				X		
Spreeuw	X		X			X				
Roodborstje			X						X	X
Merel		X	X	X	X	X			X	
Pimpelmees	X			X			X	X		X
Koolmees	X			X			X	X		X

Piekerpagina Staeltje

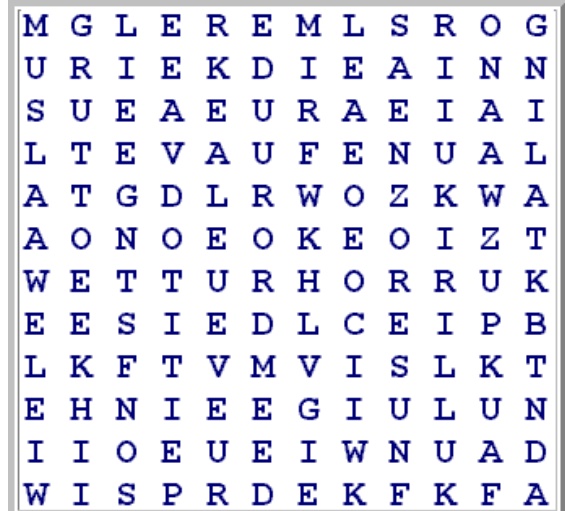

Is het gelukt met alle opdrachten in de vorige aflevering, ik hoop het? Ook deze keer heb ik weer een paar leuke uitdagingen voor jullie gevonden. Succes!!

De woordzoeker :

Zoek de namen van de vogels op het letterbord en streep ze door. Een letter kan meerdere keren nodig zijn. Als je alle vogelnamen gevonden hebt, kun van de letters die niet zijn doorgestreept een woord maken.

zwaan			
aalscholver	fuut	kievit	merel
winterkoning	buizerd	gors	goudvink
mus	uil	duif	hop
wielewaal	kraai	raaf	eend
leeuwerik	grutto	reiger	wulp
koolmees	ekster	meeuw	taling

De puntenpuzzel /kleurplaat

Als je geluk hebt kun je wel eens een uil horen in het bos. Je zult ze niet snel zien, want ze jagen vooral 's nachts.

Veel plezier met de kinder- en de piekerpagina en een fijn 2015!
Ada W.

De laatste Herfstexcursie van het seizoen

Uitleg van excursieleider Henk

Er is heel veel te zien

In het programma van de WNME excursies sloot groep 4 van de Koningin Julianaschool uit De Lier het seizoen 2014 af. We kregen een verslag van de juf.

Op vrijdag 7 november zijn wij met de klas naar het Staelduinse Bos geweest. We hebben hier in twee groepen een herfstwandeling gemaakt. We hebben geleerd waarom het "Staelduinse" bos heet, waarom het een loofbos is, hoe je kunt zien dat het een paardenkastanjeboom is, waar de hoogste duin van het bos is en de dikste boom, hoe je wormen uit de grond kunt krijgen en nog veel meer. Het was een super leuke en leerzame ochtend.

"Bedankt mama's voor het rijden!"

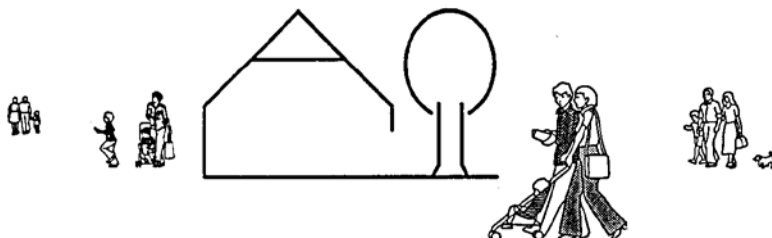

De kinderen doen een regendans om de wormen uit de grond te krijgen

Zo hebben we geen last van de regen.

Bezoekersaantallen

11 juni	Publieksexcursie; zomerwandeling	8 personen
17 juni	Grotius College, Delft; met een tas het bos in, klas 1 en 2	32 kinderen en leiding
19 juni	Groen links; afd. Westland	6 personen .
26 juni	Cosmicusschol, Den Haag; met een tas het bos in, groep 5	16 kinderen en 3 leiding
14 juli	Vobula kamp, excursie	14 personen
15 juli	Scoutinggroep, 8 t/m 12 jaar	16 kinderen en 4 leiding
20 juli	Moestuinvereniging Tuinderslust, Poeldijk, excursie en koffie drinken	19 personen
23 juli	Stichting BLVA, den Haag, met een tas het bos in	9 personen
26 augustus	Splintergroep, Wateringen, excursie en koffie drinken	17 personen
27 augustus	Teamdag Haagse Hogeschool	18 personen
5 september	Vrijwilligers van het VPTZ, Westland, excursie en creatief bezig zijn	26 personen
10 september	Jenaplanschool, Vlaardingen, met een tas het bos in, groep 6, 7 en 8	26 kinderen en 5 leiding
12 september	Open monumenten klassendag John F. Kennedyschool, 's-Gravenzande, met een tas het bos in, groep 7 en 8	34 kinderen
14 september	Fietstocht Soroptimisten, Westland	100 personen
23 september	Hoogheemraadschap van Delft, meeting	14 personen
24 september	De Pyramide, Rijswijk, met een tas het bos in, groep 8	38 kinderen en 4 leiding
26 september	WNME herfstexcursie, De Wegwijzer, 's-Gravenzande, groep 3	31 kinderen en 8 leiding
27 september	John Sevenstern met oud-studiegenoten, excursie	18 personen
28 september	Publieksexcursie, herfstwandeling	34 personen
3 oktober	WNME herfstexcursie, De Driekleur, Dalton uit 's-Gravenzande, groep 3	21 kinderen en 6 leiding
7 oktober	Familie Hulscher, Naaldwijk, rondkijken in het centrum	8 kinderen en 2 leiding
8 oktober	WNME herfstexcursie, Andreashof, Kwintsheul , groep 4	26 kinderen en 9 leiding
10 oktober	WNME herfstexcursie, De Driekleur, Wilhelmina uit 's-Gravenzande, groep 3	29 kinderen en leiding
14 oktober	Hockeyvereniging Naaldwijk, klootschieten	26 personen
15 oktober	WNME herfstexcursie, Andreashof, Kwintsheul , groep 4	19 kinderen en 7 leiding
16 oktober	Aqua Terra Nova, Naaldwijk, vergadering	4 personen
18 oktober	Jeroen van Ryt en familie, excursie	21 personen
28 oktober	WNME herfstexcursie, Willem Alexanderschool, De Lier , groep 4	26 kinderen en 12 leiding
28 oktober	WNME herfstexcursie, Willem Alexanderschool, De Lier , groep 3	21 kinderen en 4 leiding

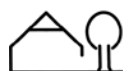
29 oktober	WNME herfstexcursie, De Driekleur, Wilhelmina uit 's-Gravenzande, groep 5	23 kinderen en 6 leiding
30 oktober	De Vlieten, De Lier, centrum en filmpje	40 kleuters en leiding
2 november	Rob van Leeuwen, excursie	18 personen
4 november	De Schutse, Maasland, kaboutertocht	14 kleuters en 6 leiding
5 november	Sint Jozefschool, Schipluiden, kaboutertocht	50 kleuters en 15 leiding
6 november	WNME herfstexcursie, Koningin Julianaschool, De Lier, groep 3	29 kinderen en 9 leiding
7 november	WNME herfstexcursie, Koningin Julianaschool, De Lier, groep 4	33 kinderen en 8 leiding
17 november	Fam. Sonneveld, excursie	12 personen
28 november	Tessa van Veldhoven, kinderfeestje	8 kinderen en 3 volwassenen
Totaal		1023 personen

Maanden 2014	Woensdag	Weekend	Totaal 2014	Totaal 2013
januari	36	632	668	466
februari	0	634	634	446
maart	22	712	734	524
april	58	464	522	365
mei	69	314	383	347
juni	33	298	331	589
Tweede Paasdag			2000	2000
Totalen	218	3054	5272	4736

Alles bij elkaar zijn de bezoekersaantallen in de eerste maanden van dit jaar hoger dan in het voorgaand jaar. Daar zal ongetwijfeld het redelijk goede weer in de eerste helft van 2014 aan hebben meegeholpen.

Filmprogramma 2015

Januari	Bottervaren: Een vaartocht met de oudste botter van Nederland van Elburg naar Zwartsluis. Duur 13 minuten
Februari	De wadden: "Geven en nemen" (deel 1); Duur: 25 minuten
Maart	De wadden: "Geven en nemen" (deel 2); Duur: 25 minuten
April	Huis Ten Donck. Een excursie naar deze buitenplaats in Ridderkerk met een prachtig landschapspark. Duur: 10 minuten

De onzichtbare wereld 2

Wij zijn nooit alleen.

In "De onzichtbare wereld, deel 1" in het vorige Staeltje Natuur, hebben we kennis gemaakt met de microben van eencelligen tot virussen.

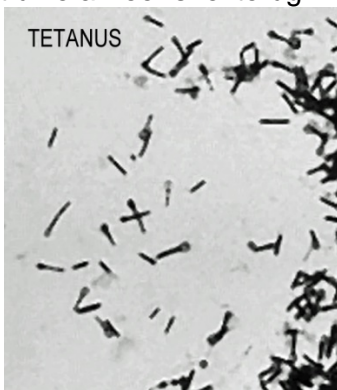
In deze aflevering gaan we kijken wat wij met deze wereld te maken hebben. Als u last van smetvrees hebt, kunt u nu beter naar het volgende artikel van dit blad gaan, maar mocht uw interesse gewekt zijn, lees dan verder.

Als u lekker alleen thuis zit, weet dan dat u nooit alleen bent, miljoenen vormen van leven begeleiden u.

Neem aan dat ik u een hand geef als welkom, dan vindt er een massale verhuizing plaats en ontvang ik van u vele huid-bacteriën en u van mij. Dat is niets ongewoons, maar we houden daar bijna nooit rekening mee.

Op onze huid leven ontelbare bacteriën zoals coccen, staphylococcen, micrococcen en bacillen. Coccen zijn, zoals u zich wellicht zal herinneren, ronde bacteriën en bacillen zijn staafjes.

Dat ze daar zijn kan geen kwaad, zolang de huid droog is en er geen wondjes zijn. U denkt nu, ik zal eerst mijn handen wassen, voor ik u een hand geef. Natuurlijk helpt dat als u uw handen goed wast met zeep en afdroogt met een papieren wegwerphanddoekje, dan doodt u ongeveer 80 % van de bacteriën. Maar als u daarna de deurknop vast pakt of uw telefoon, toetsenbord, aanrechtdoekje, dan hebt u ze alweer snel terug.

Mocht u een wondje hebben, dan kunnen de bacteriën dit infecteren, wat wil zeggen

dat de staphylococcen of de tetanus bacteriën in het wondje kunnen komen. Dan begint er een titanenstrijd tussen de witte bloedlichaampjes en de binnen gedrongen bacteriën. We hebben dan een zweertje (infectie) of een puistje. Hopelijk wint ons afweersysteem het (meestal is dat zo, trouwens). Maar een natte huid, kan ook bacteriën doorlaten. Denk aan jeugdpuistjes en huidirritatie.

Ook kennen we allemaal een verkoudheid of griep. Deze kan door een bacterie of een virus ontstaan. Een verkoudheid is eigenlijk een verkeerde benaming. Het heeft niets met kou te maken maar met een verminderde weerstand tegen infecties.

Infecties?? Ja, we worden constant door onze medemensen geïnfecteerd met verkoudheids-bacteriën, ziektekiemen en virussen. Als we ons in een bus, trein, winkel of (feest)- zaal bevinden, zijn er altijd mensen die ziek zijn en door middel van hoesten, niesen en ademen een zee van ziektekiemen in de lucht blazen. Een deel daarvan ademen we in en als we vatbaar zijn, kunnen we ook ziek worden. Denk aan griepepidemieën en verkoudheden. Als iemand niest, dan vliegen de druppeltjes geïnfecteerd speeksel met een snelheid van meer dan 50 km/uur wel 10 meter ver. Probeer dat maar eens te ontlopen. Gelukkig kan ons immuunsysteem ons tegen het meeste hiervan beschermen. Ook aan de binnenkant van ons lichaam zijn microben en dat begint bij de spijsvertering. De spijsvertering begint in onze mond geholpen door kauwen, enzymen en bacteriën. Deze bacteriën van vele soorten, gaan met het voedsel

mee naar de maag, waar de meesten het niet overleven door het maagzuur.

Opgeruimd staat netjes, zou je zeggen, maar in onze darmen leven gelukkig weer andere bacteriën, die ons helpen om plantaardig voedsel e.d. af te breken, zodat wij de voedingsstoffen kunnen benutten.

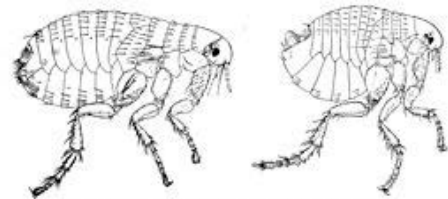
DARM-PARASIETEN

Dat is natuurlijk nuttig, maar er kunnen ook parasieten tussen zitten. Deze parasieten kunnen bacteriën maar ook eencelligen en wormen zijn. Het gevolg kan zijn een maag-, darm- of blaasontsteking. Ook hierbij kan ons

afweersysteem ons helpen. Gelukkig zijn onze darmbewoners meestal nuttig. Ook nu hebben we nog niet alles gehad. We hebben gezien dat er veel bacteriën

op onze huid leven. Maar er kan nog veel meer leven op onze huid.

Mensenvlo

Het zijn voor het merendeel parasieten. We moeten hier denken aan hoofdluis (een gewone infectieziekte, die je niet kan voorkomen wel genezen), schaamluis (zeldzaam), huidwants (eet dode huidcellen), vlooien en teken. Vooral die laatste kunnen weer infectieziekten overbrengen, zoals de pest en de ziekte van Lyme. Zo is het hele verhaal weer rond, terug bij het samenzijn met vele organismen. We mogen wel blij zijn met ons afweersysteem en onze medicijnen, die ons tegen veel onheil kunnen beschermen.

P.Adriaanse

Activiteiten 2015

Zondag 8 februari	14.00 u	Knoppenwandeling *)
Maandag 6 april	11.30-15.00 u	Paasspeurtocht (deelname €2,50)
Zondag 12 april	08.00 u	Vogelexcursie *)
Zondag 10 mei	08.00 u	Vogelexcursie *)
Zondag 14 juni	14.00 u	Zomerwandeling *)
Zondag 26 juli	14.00 u	Vlinderwandeling (opgeven bij ZHL)
Zondag 30 augustus	14.00 u	Vlinderwandeling (opgeven bij ZHL)
Zondag 27 september	14.00 u	Herfstwandeling *)
Zondag 20 december	13.30 u	Midwinterwandeling *) en Midwinterhoornblazen

*) Voor de excursies opgeven bij fam. van Drongelen, tel 0174 – 631 427 of per e-mail: aatendiek@gmail.com

Voor de vlinderwandelingen opgeven bij het Zuid-Hollands Landschap op de website: <http://www.zuidhollandslandschap.nl/natuur-bij-u-in-de-buurt/activiteiten>

Bemanningsuitje

Op zaterdag 6 september ging onze groep vrijwilligers naar Rockanje om daar een excursie te krijgen vanuit het ZHL bezoekerscentrum en daarna het aangrenzende museum "De Duinhuisjes" te bekijken.

Het weer, altijd belangrijk bij zo'n dag, was goed en dat leverde de basis voor een zeer geslaagd evenement.

We vertrokken 's ochtends met de auto van de poolparkeerplaats bij Maasland. Via de Beneluxtunnel kwamen we in Oostvoorne, waar we de mooie duinzoom afreden tot aan de grote parkeerplaats bij het bezoekerscentrum. Een aantal van ons was op eigen gelegenheid gegaan en een enkeling had zelfs een boot in de buurt liggen, dus dat kwam wel goed uit.

In het bezoekerscentrum werden we hartelijk verwelkomd door de beheerder, Jan Alewijn Dijkhuizen en enkele medewerkers. Eerst keken we wat rond in het vernieuwde centrum. Wat meteen opviel was de ruimte en de grote ramen, die voor veel zonlicht zorgen, hetgeen natuurlijk gunstig is voor de elektriciteitsrekening. Toch is iedereen, inclusief de eigen bemanning, het er over eens dat de verbouwing ten koste is gegaan van de intieme sfeer, die het oude centrum bezat. De grote ramen bieden wel een weids uitzicht over de Tenellaplas.

Tijdens het koffie-uurtje, waarbij we rond een stuk of vijf grote tafels zaten, werd druk geconverseerd en werd ook een welkomstwoord gesproken. Jan Alewijn merkte daarbij fijntjes op dat het Voorns duin toch wel het mooiste

duingebied van Europa moest zijn, vanwege zijn prachtige natuur.

De sfeer was zeer amicaal, want we zijn tenslotte één grote familie van natuurbeschermers.

Toen de koffie en de taart op waren, verdeelden we ons in 2 groepen. De kleine groep, waar ikzelf deel van uitmaakte, bleef bij de Tenellaplas, terwijl de grote groep wat verder struinde.

De oevers van de plas ondergingen een schoonmaakbeurt, omdat hij behoorlijk dichtgroeide. Denk ook maar eens aan onze eigen "Nieuwe Poel", die ook regelmatig geschoond moet worden van onder andere riet, waterplanten en wilgenopschot.

We liepen langs een veldje, dat volstond met op daslook lijkend blad, waarvan onze gids vertelde dat het teer guichelheil betrof. Hiernaar is de plas vernoemd (Tenella). Helaas waren er geen bloemen meer te zien.

Bij terugkomst in het centrum werd de lunch klaargezet. Om 13.00 uur zouden we gaan lunchen en precies op tijd arriveerde de grote groep, zodat we met z'n allen tegelijk 'aanvielen'. Vooral de soep, verzorgd door Aat en Diek, was uit de kunst.

De grote groep heeft ook een leuke excursie gehad, ondanks het feit dat het

plan om de zogenaamde vliegstrip (een voormalig vliegveldje in het duin) te bereiken niet is gelukt.

Nadat de lunch was opgeruimd en de afwas was gedaan, vertrokken we naar de Duinhuisjes, wat maar een klein stukje lopen inhield.

Er staan vijf huisjes bij elkaar. Vier daarvan komen van een andere plek in de duinen en zijn op het terrein van het museum steen voor steen weer opgebouwd. Vanaf ca. 1800 waren duinhuisjes niet meer dan houten huisjes, die arme mensen mochten bezitten zonder er pacht voor te hoeven betalen.

Na 1850 kwamen er meer mensen wonen, onder andere om kleinschalige tuinbouw te beoefenen. Zij gebruikten voor het eerst (tweedehands) stenen.

De huisjes bestaan uit een voor- en een achterhuis. In het voorhuis bevindt zich een woonkamertje en twee bedsteden met daartussen een keldertje, dat doorloopt onder de bedsteden. Op die manier kon men extra spullen kwijt en bleven de matrassen droog. Die waren namelijk van ganzenveren, waardoor het een ramp was, als ze nat werden.

De deuren van de bedsteden zijn lichtblauw geverfd om de vliegen te weren.

Het lage houten plafond van de woonkamer is donkerrood. De donkerrode verf was oorspronkelijk afkomstig van de meekrap, een plant die in die tijd werd gebruikt om verf mee te maken.

In het achterhuis was de stal c.q. de schuur gevestigd. Ook was er een keukentje en een WC-pot. De oudere kinderen konden via een trapje naar hun slaappleats op het zoldertje komen.

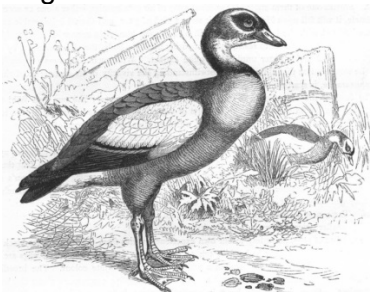
De huisjes bevatten onder andere veel oude meubels, kleding en linnengoed. In de schuurtjes staan en hangen veel werktuigen, sorteermachines en trekkarren e.d. Ook buiten is er nog het een en ander te zien.

De dag werd afgesloten met thee en koek op het grasveld tussen de huisjes, waarna iedereen langzaam weer terugkeerde naar huis, vakantieverblijf of de boot. Het was al met al een heel leuke en ook een uitstekend verzorgde dag.

Hans Wortelboer

Nijlgans en paardenbloem

Donderdag 16 oktober 2014

Ik zit op de fiets, lekker tegenwind, net naar de bloedbank geweest om plasma te geven. Nog even boodschappen gedaan bij een super.

Zoendoende doe ik rustig aan vanwege de vracht en kijk lekker om me heen.

Daar zie ik eenden zich poedelen en een grutto tussen de koeien. Vlak voor het Woudt zie ik nijlganzen in de wei aan het grazen.

Grazen??? Ik zie een nijlgans bij een paardenbloem staan; wat doet hij/zij daar? Plukt de blaadjes stuk voor stuk van de bloem af om op te eten!!!

Als iemand dat mij had verteld, had ik die iemand waarschijnlijk uitgelachen. Maar het is echt waar.

Helaas ben ik niet gestopt om er een plaatje van te schieten....

Tiny Dankier

Oude schoolplaten

Op de zolder van het bezoekerscentrum is nu een tentoonstelling te zien van oude schoolplaten. We hebben hiervoor geput uit onze eigen collectie, overigens geen originele exemplaren, maar wel exemplaren, die in schoolklassen vroeger (en soms ook nu nog) te zien waren.

Een schoolplaat of een plaat voor aanschouwingsonderwijs werd gebruikt als illustratie bij de verhalen die de schoolmeester vertelde.

Het aanschouwingsonderwijs was een leer methode die ontwikkeld is in de negentiende eeuw, waarbij lagere schoolkinderen door zien, horen, ruiken, tasten of voelen vertrouwd raakten met de dingen om hen heen. Deze schoolplaten lieten van alles zien, van afbeeldingen van dieren in hun natuurlijke omgeving tot afbeeldingen van het leven in Nederlands Indië. De platen werden gemaakt naar tekeningen, schilderijen of aquarellen en op linnen of karton geplakt.

Schoolplaten dienen niet verward te worden met schoolwandkaarten want dit zijn weliswaar ook platen die in scholen worden opgehangen maar in tegenstelling tot de schoolplaten vertonen deze kaarten alleen afbeeldingen van landkaarten.

Aan het eind van de 19^e eeuw waren er nog veel kinderen, zeker in de armere wijken, waar thuis geen boeken waren en ook geen platenboeken, zodat deze kinderen zich niets konden voorstellen van de wereld buiten hun wijk. Met behulp van deze platen konden deze kinderen ook kennis nemen van wat er zich verder van

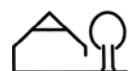
hun huis afspeelde. Dat was natuurlijk heel anders dan tegenwoordig, waar in bijna elk huis een televisie en een computer aanwezig is, zodat de beelden van over de hele wereld in de huiskamer te zien zijn.

De onderwijzer kon met behulp van deze schoolplaten dus met woorden en plaatjes kennis overbrengen naar de leerlingen.

Verschillende kunstenaars en uitgevers zijn in die tijd bezig geweest met het maken, ontwikkelen en uitbrengen van deze schoolplaten.

De schoolplaten kennen een relatief lange geschiedenis. In 1839 werden de eerste schoolplaten uit Duitsland gehaald. In 1857 werd er door de onderwijzer Jan van Lummel een serie van 48 platen gemaakt. In totaal maakte hij 150 platen. Deze behandelden 4 thema's: In en om ons huis, Landbouw en veeteelt, In de dierenwereld en Handel en bedrijf.

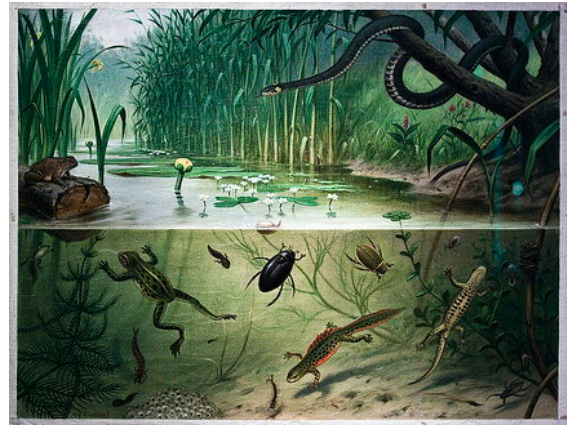
Aan het begin van de vorige eeuw werden er schoolplaten gemaakt in de serie "Het volle leven". Deze gingen vergezeld van handleidingen en werkboekjes. Eén van de makers van deze platen was Cornelis Jetses, die nu beter bekend is als maker van de tekeningen bij Ot en Sien.

Onderwerpen uit de geschiedenis kwamen ook bij de schoolplaten aan bod. Zo werd er rond 1857 een serie gemaakt. Rond 1911 werden deze opnieuw getekend of vervangen. Johan Herman Isings zorgde daarvoor. Tussen 1911 en 1970 werden er door hem 43 geschiedenisplaten gemaakt. Een bekende plaat is "Overwintering op Nova Zembla".

Voor onze tentoonstelling zijn de platen van Marinus Adrianus Koekkoek van het meeste belang. Deze gaan voornamelijk over onderwerpen uit de biologie. Hij

maakte 2 series van 12 platen. De bekendste daarvan is "In sloot en plas" en "In de weide".

Dat was overigens niet het enige werk van zijn hand, want een groot deel van de illustraties van het boek "De vogels van Nederland" van van Oort zijn van zijn hand. Deze illustraties werden overgenomen in "The handbook of British Birds" van Witherby.

De tentoonstelling is te zien vanaf half november tot in het voorjaar van 2015. Gedurende deze periode wordt een keer gewisseld van platen.

Gerrit Keizer

Onderhoud, tuin en kabouter.

In de Koestal wordt er gewerkt aan de verlichting in de filmzaal. De oude hanglampen, die eigenlijk te fel zijn, worden vervangen door indirecte verlichting langs het plafond. Het lijkt simpel, maar het is een hele klus.

Beneden in de tentoonstellingsruimte is het diorama vernieuwd. Er staat nu een heuse minibunker, speciaal voor de kleuters. Binnen hangen vleermuizen met lichtgevende oogjes. Dit komt door reflectie van de blacklight verlichting. Sommige kleuren van kleding worden ook lichtgevend. Dus, kinderen, stap eens naar

binnen. Een beetje eng wel, het lijkt wel Halloween.

De oude seizoenpanelen en vitrines zijn vervangen. Er kunnen nu elk seizoen andere foto's op het brushed nylon worden "geplakt". Een stuk simpeler dan het oude systeem.

De tuin is weer prachtig geweest. Amateurfotografen hebben talloze plaatjes geschoten van bloemen, vlinders en insecten en mensen in het groen.

Weet U waar we nu aan werken?? Een stumpery. Nooit van gehoord? Google maar eens op dit woord en klik op afbeeldingen. Een stuk tuin achterin de Hof van Bezinning is omgetoverd tot stronkentuin. Oude, omgevallen of omgewaaide bomen hebben vaak wortels die dan boven de grond komen. Vooral eikenstronken hebben een harde kern en zijn geschikt voor een stumpery. We zijn in de gelukkige omstandigheid dat de tuin in een bos ligt en dat we een boswachter hebben die er geen probleem van maakte, als wij de oude stronken uit het bos verzamelden. Nu ziet het er misschien een beetje kaal uit, maar met een beetje fantasie kunt U er van alles in zien. De stronken zijn op een creatieve manier samengebracht en ertussen zijn planten geplaatst. Weer eens iets anders dan een border met bloemen. Kom kijken en maak leuke foto's.

Hulp gezocht

Vervolgens zijn we op zoek naar een kabouter. Met plezier heb ik 8 jaar de kinderen vermaakt in een kabouterpak, maar nu ga ik met kabouterpensioen. Dus, als U denkt, dat lijkt me wel wat, schroom niet en meld je aan.

Maarten Aalbrecht

Wij ontvangen van het KNNV in Delft het hieronder staande verzoek. Als u belangstelling hiervoor heeft, neem dan contact op met Geert van Poelgeest, KNNV Delfland.

200 paddenoverzetters gevraagd

Geef je op voor de komende paddentrek.

De Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging (KNNV), afdeling Delfland zet in de periode tussen half-februari en begin-april weer padden, kikkers en salamanders over tijdens de jaarlijkse voorjaarstrek van winterverblijf naar voortplantingsplaats. Dat doet deze vereniging omdat heel veel van deze beschermde dieren in het voorjaar worden doodgereden door het (auto)verkeer. Zonder hulp van paddenoverzetters sterven ca. 5.000 amfibieën in Bergschenhoek, Delfgauw, Delft, Hoek van Holland, Leidschenveen, Maasland en Monster, elk voorjaar een vroegtijdige dood omdat zij tijdens hun trektocht de wegen en straten oversteken.

De KNNV zoekt minimaal 200 mensen om op verschillende locaties deze dieren over te zetten. Ook ouders met kinderen of verenigingen zijn welkom.

De werkzaamheden houden in:

- amfibieën die op de weg of straat lopen met de hand overzetten
- levende en dode dieren tellen en noteren
- naar behoefte informatie geven aan passanten via een folder
- op één locatie hekken openen en sluiten

De periode en tijden

- tussen half-februari en begin-april (ongeveer vier à vijf weken)
- één vaste avond per week
- van 19.00 (begin van de schemering) tot 22.00 uur

Ter ondersteuning ontvangt men

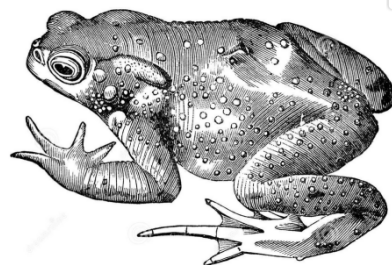
- handleiding met instructies, plattegrond en overige informatie
- folders voor belangstellenden

Er zijn instructiebijeenkomsten en aan het einde van de actie worden de resultaten tijdens een afsluitingsbijeenkomst besproken.

Voor informatie en deelname kan je bellen met:

Geert van Poelgeest: 015 - 261 00 48

of per e-mail: afdelingDelfland@knnv.nl

Informatie Vereniging "VRIENDEN VAN HET STAELDUINSE BOS"

BESTUUR

Voorzitter	G. Keizer
Secretaris	F. Abbas
Penningmeester	R. van Scherpenzeel
Algemeen leden	M. Aalbrecht D. van Drongelen-Sevenhuijsen C.D. Hendriks J.M. Storm-Paalvast

---

Bezoekerscentrum	d'Oude Koestal in het Staelduinse Bos Peppellaan 4, 2691 ND 's-Gravenzande	0174-417 351
Internet	www.hetstaelduinsebos.nl www.facebook.com/hetstaelduinsebos	

Alg. informatie en afspraken groepen	D. van Drongelen of e-mail naar aatendiek@gmail.com	0174-631 427

Correspondentieadres	F. Abbas, Meresteyn 12, 3155 XK Maasland	010-5925 809

Redactieadres	fam. G. Keizer, Riemtale 2, 3155 ND Maasland	010-5925 298

Ledenadministratie	M.J. Keizer, Riemtale 2, 3155 ND Maasland	010-5925 298

E-mail	staelduinsebos@hotmail.com	

U steunt ons vanaf minimaal € 7,50 per jaar, extra giften hierbij zijn zeer welkom.
Het lidmaatschap loopt van 1 januari t/m 31 december. Als u lid wordt na 1 oktober bent u automatisch lid voor het volgende jaar. Opzeggen kan per e-mail of schriftelijk voor 1 november, anders loopt het lidmaatschap automatisch door in het volgend kalenderjaar.

Bankrelatie	IBAN: NL02 ABNA 0476 891 809 t.n.v. ver. Vrienden van het Staelduinse Bos	BIC: ABNA NL2A Honselersdijk

De Belastingdienst heeft de vereniging aangewezen als Algemeen Nut Beogende Instelling (ANBI). Schenkingen, giften en nalatenschappen zijn voor u fiscaal aftrekbaar en de vereniging hoeft geen belasting te betalen over het binnengekomen bedrag.

Alle informatie vindt u op onze website bij www.hetstaelduinsebos.nl/contact.html#ANBI

RSIN/Fiscaal nummer ANBI: 8137.44.519 K.v.K.no. 40397221

Eigenaar van het bos	Stichting Het Zuid-Hollands Landschap Oude Delft 116, 2611 CG Delft www.zuidhollandslandschap.nl	010-272 2222 e-mail: info@zhl.nl

Beheerder Staelduinse Bos	F. Spreen, Peppellaan 2, 2691 NG, 's-Gravenzande (kantoor bos 06-5177 3176)	

Regiokantoor Kuststreek	Monsterseweg 162, 2553 RM Den Haag (bezoek alleen op afspraak)	070-397 4981 e-mail: m.vandervalk@zhl.nl

---

Rooster zittingsperioden bestuur	gekozen
1. F. Abbas	31-05-02
2. G. Keizer	11-07-09
3. C.D. Hendriks	11-07-09
4. D. van Drongelen-Sevenhuijsen	26-06-10
5. R. van Scherpenzeel	30-06-12
6. M. Aalbrecht	06-07-13
7. J.M. Storm-Paalvast	06-07-13

ISSN – 0920 - 2277   Staeltje Natuur
